

III

(Euroopan unionista tehtyä sopimusta soveltamalla annetut säädökset)

EUROOPAN UNIONISTA TEHDYN SOPIMUKSEN VI OSASTOA
SOVELTAMALLA ANNETUT SÄÄDÖKSET

NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖS 2008/913/YOS,

tehty 28 päivänä marraskuuta 2008,

rasismin ja muukalaisvihän tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 29 ja 31 artiklan sekä 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ⁽¹⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Rasismilla ja muukalaisvihalla rikotaan suoraan vapauden ja kansanvallan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen ja oikeusvaltion periaatteita, joille Euroopan unioni perustuu ja jotka ovat yhteisiä kaikille jäsenvaltioille.
- (2) Neuvoston ja komission toimintasuunnitelmassa, joka koskee parhaita tapoja panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta ⁽²⁾, Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmissä, Euroopan unionin kannasta maailmanlaajuisessa rasismin vastaisessa konferenssissa ja unionin nykytilanteesta 20 päivänä syyskuuta 2000 annetussa Euroopan parlamentin päätöslauselmassa ⁽³⁾ sekä komission neuvostolle ja Euroopan parlamentille antamassa tiedonannossa vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteutumisen seuraamiseksi Euroopan unionissa laadittavasta tulostaulusta (vuoden 2000 jälkipuoliskoa koskeva puolivuotispäivitys) edellytetään toimenpiteitä tällä alalla. Neuvosto palautti 4 ja 5 päivänä marraskuuta 2004 hyväksymässään Haagin

ohjelmassa mieleen Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2003 antaman vakaan sitoumuksen torjua rasismia, antisemitismia ja muukalaisvihaa.

- (3) Rasismin ja muukalaisvihän vastaisesta toiminnasta 15 päivänä heinäkuuta 1996 hyväksyttyä neuvoston yhteistä toimintaa 96/443/YOS ⁽⁴⁾ olisi täydennettävä lainsäädäntötoimilla, joilla vastataan tarpeeseen lähentää jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia sekä poistaa pääasiassa jäsenvaltioiden oikeudellisten lähestymistapojen eroavuuksiin perustuvia esteitä tehokkaalle oikeudelliselle yhteistyölle.
- (4) Yhteiseen toimintaan 96/443/YOS ja muilla kansainvälisillä foorumeilla, esimerkiksi Euroopan neuvostossa, suoritettuun työhön kohdistuneen arvioinnin mukaan oikeudellisessa yhteistyössä on edelleen joitakin ongelmia, minkä vuoksi jäsenvaltioiden rikoslainsäädäntöjä on lähennettävä edelleen, jotta varmistetaan kattavan ja selkeän lainsäädännön tehokas täytäntöönpano rasismin ja muukalaisvihän torjumiseksi.
- (5) Rasismi ja muukalaisviha ovat uhka henkilöryhmille, joihin tällainen käytös kohdistuu. Tämän ilmiön osalta on määritettävä yhteinen rikoslainsäädännöllinen lähestymistapa Euroopan unionissa sen varmistamiseksi, että tietyn tyyppinen käyttäytyminen säädetään rangaistavaksi kaikissa jäsenvaltioissa ja että näihin rikoksiin syyllistyneille tai niistä vastuussa oleville luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille määrätään tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia.
- (6) Jäsenvaltiot toteavat, että rasismin ja muukalaisvihän torjuminen edellyttää kattavan kehyksen puitteissa toteutettavia erilaisia toimenpiteitä, eikä sitä voi rajata rikosasioihin. Tämä puitepäätös rajoittuu rasismin ja muukalaisvihän erityisen vakavien muotojen torjumiseen rikosoikeudellisin keinoin. Koska jäsenvaltioiden kulttuuriset ja oikeudelliset perinteet eroavat jossain määrin erityisesti tällä alalla, rikoslainsäädännön täydellinen yhdenmukaistaminen ei ole tällä hetkellä mahdollista.

⁽¹⁾ Lausunto annettu 29. marraskuuta 2007 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

⁽²⁾ EYVL C 19, 23.1.1999, s. 1.

⁽³⁾ EYVL C 146, 17.5.2001, s. 110.

⁽⁴⁾ EYVL L 185, 24.7.1996, s. 5.

- (7) Tässä puitepäätöksessä olisi ”syntyperällä” ymmärrettävä viittausta pääosin henkilöihin tai henkilöryhmiin, jotka polveutuvat henkilöistä, jotka voitaisiin tunnistaa tietyistä piirteistä (kuten rotu tai ihonväri), vaikka kaikkia näitä piirteitä ei välttämättä enää ole olemassa. Tällaiset henkilöt tai henkilöryhmät voivat siitä huolimatta joutua vihan tai väkivallan kohteeksi syntyperänsä vuoksi.
- (8) ”Uskonnolla” olisi ymmärrettävä viittausta yleisesti henkilöihin, jotka määrittävät heidän uskonnollisen vakauksensa tai maailmankatsomuksensa perusteella.
- (9) ”Vihalla” olisi ymmärrettävä viittausta rotuun, ihonväriin, uskontoon, syntyperään taikka kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaan vihaan.
- (10) Tämä puitepäätös ei estä jäsenvaltiota antamasta kansallisessa lainsäädännössään säännöksiä, jotka laajentavat 1 artiklan 1 kohdan c ja d kohdan koskemaan rikoksia, jotka kohdistuvat jonkin muun perusteen kuin rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään; tällaisia perusteita voivat olla esimerkiksi yhteiskunnallinen asema tai poliittiset vakaumukset.
- (11) Olisi varmistettava, että rikoksia, joihin liittyy rasismia ja muukalaisvihaa, koskeva tutkinta ja syytetoimet eivät edellytä tekojen uhrien tekemää rikosilmoitusta tai heidän vireille panemaansa syytettä, sillä he ovat usein erityisen haavoittuvaisia ja haluttomia oikeustoimiin.
- (12) Rikoslainsäädännön lähentämisen pitäisi johtaa rasismia ja muukalaisvihaa käsittävien rikosten torjumiseen tehokkaammin edistämällä täysimittaista ja tehokasta oikeudellista yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä. Neuvoston olisi otettava huomioon alalla mahdollisesti esiintyvät vaikeudet tarkastellessaan tätä puitepäätöstä sen arvioimiseksi, ovatko lisätoimenpiteet tarpeen tällä alalla.
- (13) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla toteuttaa tämän puitepäätöksen tavoitetta, joka on tehokkaiden, oikeasuhteisten ja varoittavien rikosoikeudellisten vähimmäis seuraamusten määrääminen rasismia ja muukalaisvihaa käsittelevistä rikoksista kaikissa jäsenvaltioissa, koska tätä koskevien sääntöjen on oltava yhteiset ja yhteensopivat, joten tämä tavoite voidaan saavuttaa paremmin Euroopan unionin tasolla, joten unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa tarkoitetun ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Viimeksi mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä puitepäätöksessä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.
- (14) Tässä puitepäätöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien

suojaamiseksi tehdyn Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 ja 11 artiklassa tunnustetut sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan II ja VI luvussa huomioon otetut periaatteet.

- (15) Yhdistymisvapauden ja sananvapauden, erityisesti lehdistönvapauden ja muiden tiedotusvälineiden sananvapauden kunnioittamiseen liittyvät näkökohdat ovat johtaneet useissa jäsenvaltioissa menettelyyn liittyviin takeisiin sekä vastuun määrittämistä tai rajaamista koskevien erityissääntöjen antamiseen kansallisessa lainsäädännössä.
- (16) Yhteinen toiminta 96/443/YOS olisi kumottava, koska se on vanhentunut Amsterdamin sopimuksen, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29 päivänä kesäkuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY⁽¹⁾ ja tämän puitepäätöksen voimaantulon myötä,

ON TEHNYT TÄMÄN PUITEPÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Rasismia ja muukalaisvihaa koskevat rikokset

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaa, että seuraavat tahalliset teot säädetään rangaistaviksi:
- a) julkinen yllyttäminen väkivaltaan tai vihaan, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määräytyvään ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäsenene;
- b) edellä a alakohdassa tarkoitetun teon suorittaminen levittämällä tai jakamalla julkisesti kirjoituksia, kuvia tai muuta aineistoa;
- c) sellainen kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön 6, 7 ja 8 artiklassa määriteltyjen joukkotuhonnan, ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten ja sotarikosten julkinen puolustelu, kieltäminen tai vakava vähätteleminen, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäsenene, jos teko on suoritettu tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan tällaista ryhmää tai tällaisen ryhmän jäsentä kohtaan;
- d) sellainen 8 päivänä elokuuta 1945 tehdyn Lontoon sopimuksen liitteenä olevan kansainvälisen sotarikostuomioistuimen perussäännön 6 artiklassa määriteltyjen rikosten julkinen puolustelu, kieltäminen tai vakava vähätteleminen, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäsenene, jos teko suoritetaan tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan tällaista ryhmää tai tällaisen ryhmän jäsentä kohtaan.

(¹) EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22.

2. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi jäsenvaltiot voivat säätää, että rangaistavaa on ainoastaan teko, joka joko suoritetaan tavalla, joka on omiaan häiritsemään yleistä järjestystä, tai on uhkaavaa, alentavaa tai loukkaavaa.

3. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi viittauksen uskontoon tarkoitetaan kattavan ainakin menettelyn, jota käytetään tekosyyinä tällaisten tekojen kohdistamiseen rodun, ihonvärin, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltäviin ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseneneen.

4. Tätä puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin jäsenvaltio voi antaa lausuman siitä, että se säätää 1 kohdan c alakohdassa ja/tai d alakohdassa mainittujen rikosten kieltämisen ja vakavan vähättelemisen rangaistavaksi vain siinä tapauksessa, että näissä kohdissa tarkoitettujen rikosten on todettu kyseisen jäsenvaltion kansallisen tuomioistuimen ja/tai kansainvälisen tuomioistuimen tai yksinomaan kansainvälisen tuomioistuimen lopullisella päätöksellä.

2 artikla

Yllytys ja avunanto

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että yllytys johonkin 1 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitettuun tekoon säädetään rangaistavaksi.

2. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että avunanto johonkin 1 artiklassa tarkoitettuun tekoon säädetään rangaistavaksi.

3 artikla

Rikosoikeudelliset seuraamukset

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 ja 2 artiklassa tarkoitetuista teoista määrätään tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia.

2. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 artiklassa tarkoitetuista teoista määrätään rikosoikeudellisia seuraamuksia, joiden enimmäispituus on vähintään yhdestä kolmeen vuoteen vankeutta.

4 artikla

Rasistiset ja muukalaisviihamieliset vaikuttimet

Jäsenvaltioiden on muiden kuin 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen tekojen osalta toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että rasistisia ja muukalaisviihamielisiä vaikuttimia pidetään raskauttavina asianhaaroina, tai vaihtoehtoisesti, että tuomioistuimet ottavat tällaiset vaikuttimet huomioon määrätessään rangaistuksia.

5 artikla

Oikeushenkilöiden vastuu

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että oikeushenkilöt saatetaan vastuuseen sellaisesta 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuista teoista, jonka on oikeus-

henkilön hyväksi suorittanut joko yksin tai oikeushenkilön toimielimen osana henkilö, jonka johtava asema oikeushenkilössä perustuu

a) toimivaltaan edustaa oikeushenkilöä;

b) valtuuksiin tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta; tai

c) valtuuksiin harjoittaa oikeushenkilön sisäistä valvontaa.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa säädettyjen tapausten lisäksi jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, jos tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden harjoittaman ohjauksen tai valvonnan puutteellisuus on mahdollistanut sen, että oikeushenkilön alaisena toimiva henkilö on voinut suorittaa kyseisen oikeushenkilön hyväksi 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuja tekoja.

3. Se, mitä tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään oikeushenkilön vastuusta, ei estä rikosoikeudenkäyntiä sellaisia luonnollisia henkilöitä vastaan, jotka ovat tekijöinä tai osallisina 1 ja 2 artiklassa tarkoitetuissa teoissa.

4. "Oikeushenkilöllä" tarkoitetaan oikeussubjektia, jolla on oikeushenkilön asema sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan, lukuun ottamatta valtioita tai muita julkisia elimiä niiden käyttäessä julkiseen valtaan liittyviä oikeuksia ja julkisoikeudellisia kansainvälisiä järjestöjä.

6 artikla

Oikeushenkilöihin kohdistuvat seuraamukset

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti vastuulliseksi todettua oikeushenkilöä rangaistaan tehokkain, oikeasuhteisin ja varoittavin seuraamuksin, joihin kuuluu rikosoikeudellisia tai muita sakkoja ja joihin voi kuulua muita seuraamuksia, kuten

a) oikeuden menettäminen julkisista varoista myönnettyjen etuisuuksien tai tuen saamiseen;

b) väliaikainen tai pysyvä liiketoimintakielto;

c) oikeudelliseen valvontaan asettaminen;

d) oikeudellinen määräys lopettaa toiminta.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti vastuulliseksi todettua oikeushenkilöä rangaistaan tehokkain, oikeasuhteisin ja varoittavin seuraamuksin tai toimenpitein.

7 artikla

Valtiosäntöön sisältyvät säännökset ja perusperiaatteet

1. Tämä puitepäätös ei vaikuta velvollisuuteen kunnioittaa perusoikeuksia ja noudattaa oikeudellisia perusperiaatteita, sananvapaus ja yhdistymisvapaus mukaan lukien, sellaisina kuin ne on vahvistettu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa.

2. Tämä puitepäättös ei velvoita jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa niiden yhdistymisvapautta ja sananvapautta, erityisesti lehdistönvapautta ja muiden tiedotusvälineiden sananvapautta koskevien peruseräkkeiden kanssa sellaisina kuin ne ilmenevät valtiosääntöperinteessä tai lehdistön ja muiden tiedotusvälineiden oikeuksia ja vastuuta sekä menettelyyn liittyviä takeita koskevissa säännöissä, jos nämä säännöt koskevat vastuun määrittämistä tai rajaamista.

8 artikla

Tutkinnan tai syytetoimien aloittaminen

Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 1 ja 2 artiklassa tarkoitettua tekoa koskeva tutkinta tai syytetoimet eivät edellytä tekojen uhrien tekemää rikosilmoitusta tai heidän nostamaansa syytettä ainakaan kaikkein vakavimmissa tapauksissa, joissa teot on suoritettu kyseisen jäsenvaltion alueella.

9 artikla

Lainkäyttövalta

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen lainkäyttövaltansa 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuihin tekoihin, jos

- a) rikos on tehty kokonaan tai osittain sen alueella;
- b) rikoksen on tehnyt sen kansalainen; tai
- c) rikos on tehty sellaisen oikeushenkilön hyväksi, jonka päätoimipaikka on kyseisen jäsenvaltion alueella.

2. Vahvistaessaan, että sillä on 1 kohdan a alakohdan mukainen lainkäyttövalta, kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että sen lainkäyttövalttaan kuuluvat myös tapaukset, joissa teot suoritetaan tietojärjestelmän avulla ja

- a) rikosentekijä suorittaa teon ollessaan fyysisesti sen alueella, jolloin asiaan ei vaikuta se, liittyykö tekoon sen alueella sijaitsevan tietojärjestelmän sisältämää aineistoa,
- b) tekoon liittyy sen alueella sijaitsevan tietojärjestelmän sisältämää aineistoa, jolloin asiaan ei vaikuta se, suorittaako rikosentekijä teon ollessaan fyysisesti kyseisen jäsenvaltion alueella.

3. Jäsenvaltio voi päättää, ettei se sovelle 1 kohdan b ja c alakohdassa vahvistettua lainkäyttövaltasääntöä tai että se soveltaa sitä vain tietyissä tapauksissa tai tilanteissa.

10 artikla

Täytäntöönpano ja tarkastelu

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tämän puitepäättöksen säännösten noudattamisen edellyttämät toimenpiteet viimeistään 28 päivänä marraskuuta 2010.

2. Samaan päivään mennessä jäsenvaltioiden on toimitettava neuvoston pääsihteeristölle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle kirjallisina antamansa säännökset, joilla saatetaan niille tällä puitepäättöksellä asetetut velvoitteet osaksi niiden kansallista lainsäädäntöä. Neuvosto tutkii näitä tietoja käyttäen laaditun kertomuksen ja komission kirjallisen kertomuksen perusteella 28 päivään marraskuuta 2013 mennessä, ovatko jäsenvaltiot noudattaneet tämän puitepäättöksen säännöksiä.

3. Neuvosto tarkastelee tätä puitepäättöstä ennen 28 päivää marraskuuta 2013. Tämän tarkastelun valmistelemiseksi neuvosto pyytää jäsenvaltioita ilmoittamaan, ovatko ne todenneet, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin liittyvässä oikeudellisessa yhteistyössä on ilmennyt vaikeuksia. Lisäksi neuvosto voi pyytää Eurojustia toimittamaan raportin siitä, ovatko kansallisten lainsäädäntöjen erot aiheuttaneet alalla ongelmia jäsenvaltioiden välisessä oikeudellisessa yhteistyössä.

11 artikla

Yhteisen toiminnan 96/443/YOS kumoaminen

Kumotaan yhteinen toiminta 96/443/YOS.

12 artikla

Alueellinen soveltaminen

Tätä puitepäättöstä sovelletaan Gibraltariin.

13 artikla

Voimaantulo

Tämä puitepäättös tulee voimaan sinä päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tehty Brysselissä 28 päivänä marraskuuta 2008.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

M. ALLIOT-MARIE